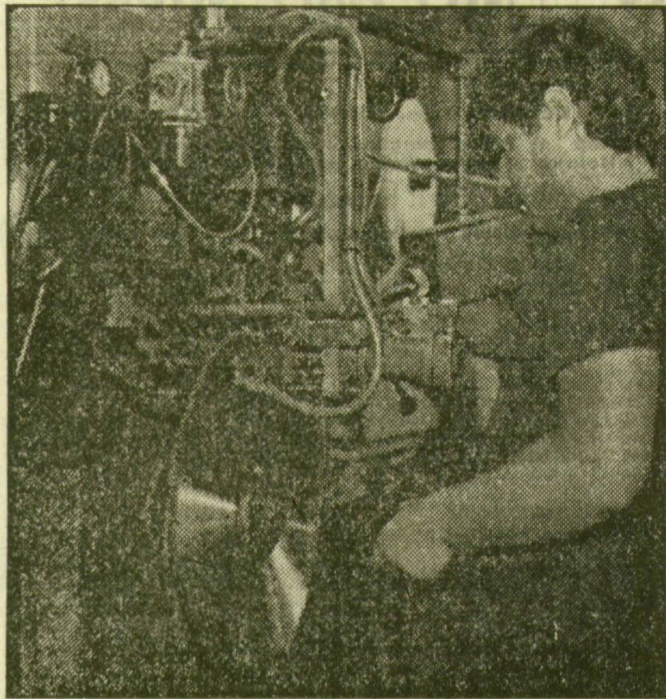

Minden fém vágható

Budapesten, a Gránit Csiszolószerszám- és Kőedénygyártó Vállalat készíti a gyémántszemcsés vágókorongokat, 250-től 3 ezer milliméterig, amelyekkel minden fémes anyag vágható. Az eddig jórészt külföldről beszerzett szerszám hazai előállításra, jó minősége megnövelte a termékük iránti keresletet. Így a gyár az idén 60 százalékkal növeli a termelést. Képünkön: Kerecsen László a vágóéletréforrasztja a gyémántszemcsés szegmenseket

Újabb letéti jegyek

Hárommilliárd forint értékben letéti jegyeket bocsátanak ki december 15-től a takarékszövetkezetek tízezer, százezer és 1 millió forint névértékben. Az értékpapír lejáratá három év, és évente 18 százalékos kamattal illeti meg a jegy tulajdonosát. A kamat a takarékszövetkezeteknél évente felvehető, aki viszont a harmadik év lejártakor egybefüggően és hiánytalanul mutatja be a kamatszélvényeket, a letéti jegy után kamatos kamathoz jut. Az értékpapírt magán-személyek — a takarékszövetkezetek tagjai és ügyfelei —, valamint jogi személyiségű vállalatok, intézmények, közületek és társaságok egyaránt válthatják.

A letéti jegyek vásárlói között a „falusi bankok” jutalomorsólistát rendeznek. Azok, akik 1989. március 31-ig vesznek az értékpapírból, tízezer forintként kapnak egy sorsjegyet, amellyel május elején vesznek részt a húzáson. A főnyeremény három külföldi út: egy-egy kéthetes, egy személyes társas út Brazíliába, Japánba, illetve az Egyesült Államokba. (MTI)

Csendes Csengele

Levelet kaptunk az egyik csengelei tanyából. A maga nevében beszél elsősorban aki írta, de ismerőseit, barátait, a csengelei embereket és a hivatalosokat is beleérti. Azt mondja, sajnálatos tragédia történt náluk, a faluban, amely súlyát nézve példátlan, az utóbbi évtizedekben elő sem fordult hasonló tömeges gyilkosság. Minden jóérzésű embert megrázott.

— Mi, akik itt élünk, és akarva-akaratlanul tanúi voltunk, még ma is hatása alatt vagyunk. Sajnos, azonban az események következménye az is, hogy kis közösségünket — amely eddig híres semmiről sem volt —, az eseményekről ismerik most már, de nem híresek, hanem hírhedtek lettünk. Nem egy helyen hallottam, amikor elhangzott, hogy honnan jöttünk: Ja, maguk azok a vérengző vadállatok?! A sajtóban sokszor jelent meg hír az esetről, azonban, véleményünk szerint, mindig hiányosan, ugyanis az elkövetők szárazmázására még csak utalás se történt.

Azt hisszük, nem kell titkolóznunk, arról van szó, hogy a tettesek és az áldozatok nagyobbik fele nem csengelei, ráadásul cigány. Azért nem kell titkolóznunk, mert a Kék fény adásaiban igen sokszor találkozunk brutális esetekkel, amelyeket, sajnos, ugyancsak cigányok követnek el, és ha akármelyik börtönről látunk tudósítást, ott is sok a cigány. Legutóbb a kalocsai női börtönből hallottuk ugyanezt. Bennünk azonban ez a pusztító tény inkább a közös felelősséget ébresztí föl. És nem az elhatárolódást sürgeti. Nyílt józansággal régióta hirdetjük, egyik ember annyit, mint a másik, de mintha túl sokat nem tettünk volna érte, hogy valóban így legyen. Kiderült, kimondanunk nem elég, a következetes és céltudatos cselekvés elengedhetetlen Minden elszálasztott kötelességünk saját fejünkre száll vissza, és egyre aggasztóbb keretek között. Sokan vannak, akik a csengelei tüzes gyilkosságot az évszázad bűnének tartják. Amikor ott jártunk, bennünket is határolta a társadalmi mulasztás érzése is, azon túl, hogy kimondhatatlan megrendültségünkben mérni sem tudtuk a borzalmat. Akj — akik! — ezt véghez vitték, azokban az átlag emberi érzéseknek talán nyoma se lehetett. Éppen annyira elkerült ez, mintha egy cigány se lett volna közöttük.

Fájdalom leírunk még egyszer, amit már többször volt alkalmunk leírni. Először csak jóslatként: a tanyavilág erőszakos fölszámolásának elengedhetetlen következménye lesz, mondottuk, hogy elvadászik a világ. Mi az iskolák megszüntetését is ehhez a kérdéshez kapcsoltuk, hangoztatva, hogy a múlt század csavargóellenes hangulata méltán koncentráldott a tanyákra, de az iskolatelepítés tervszerűsége — szinte minden négy kilométerre esett egy tanyai iskola! —, az iskolákban folyó áldozatos munka — a tanítás és az esti népművelés — szelídítették meg ezt a vad világot, mint ahogy a szülő és gyümölcs kötötte meg a futóhomokot. Gondoljunk csak arra, hogy a kelpataki két iskola alig kőhajításnyira van az iszonyatosan elpusztított, a török maratók gyakorlatához hasonlóan fölperzsel tanyához, de régióta nem a kultúrát szolgálja. Ami még sajnálatosabb, ezek után se vesszük észre, hogy a kultúrát kellene bármilyen áldozatok árán is visszapalántálnunk a tanyai földre. Társadalmi méretű baklövésünknek társadalmi méretű következményei lesznek. Lesznek?

Már vannak!
A tanyai embert a mai közvélemény egyszerűnek, körültekintőnek, erős akaratúnak, céltudatosnak, dolgoznak, jó megfigyelőnek ismeri. Rájött, gyerekeikért akkor teszi a legtöbbet, ha beköltözik a faluba. Tanváját eladja, vagy nem lesz, aki örökölje, ha meghal, hisz bevitték a faluba. Pardon. Örökös legtöbbször van, de lakni nem akarja tovább a tanyát. Eladódik tehát az ősi fészek, mindegy, hogy kinek. Jön az előbb jellemzett tanyai ember helyébe az, aki semmi hagyomány nem köt ahhoz a vidékhez, de némi szil-

matlanul rendelkezik az új típusú vállalati magatartással. Libát tart, ezerszámra. A tanya határyudala a liba, irtam nem egyszer már. És a libázó az új lakó. A csengelei fürtelem elkövetője is, áldozatai is ebből a fajtaból valók. Meg kell mondanom, az áldozatokra rossz szót a legközelebbi szomszédok se tudtak mondani. Az elkövetőkre pedig jót.

Föltűnt, amikor ott böcorogtam a leégett tanya körzetében, hogy csupa-csupa élettársi kapcsolatban élővel találkoztam. Tudom, hogyan tudnám, a házasságlevél se ad mostanában semmi garanciát a tartós együttélésre, de ha egy tizenhét-tizennyolc éves fiú már élettársának tekint, akit apja-nagyapja feleségül vett volna, és a legkisebb kötelezettséget se érzi a valóban tartós együttélésre, akkor, minden farizeuskodás nélkül, hadd soroljam ezt is a tanyavilág erkölcsi bomlásához. Fölnevelkedik iskola nélkül, él, szabadon, mint a vadvirág. Szegény, szegény tanyavilág!

Azt írja levélírónk, eddig semmiről nem volt híres ez a falu. Az elnök kútba ugrásra magunk is emlékszünk, kollégánk írta meg nagy port kavart cikkében. Másik kollégánk egy bábéli agyon-szúrás szomorú históriájáról írt. Kellő bölcsességgel azt kellene mondanunk, a régi világ hagyományos cselekedetei itt éltek legtovább, és erre jött rá, szinte átmenet nélkül, a modern világ elvadásása.

Nem lesz vigasztaló, amit befejezéséknél írhatok, de le kell azért írnom ezt is. Több fozatban is. Mórahalomnak van egy nagyszűrt szobra az utca szélén, a matkópustai baltás szobrász faragta ki, farönkből. Nagyszűrt a szobor, a falut mégis újszerűtől meglepetik. Azokról a műgolyákról beszélnek, amelyek az egyik társasház tövében — az utca másik oldalán — „fészkelnek” örök időkre, egy elhibázott ízlés kényszerű lerakataként. Ilyen az emberi természet, nem a jót emlegeti, hanem a rosszat. Asóthatlom utolsó „boszorkánypörében” említődött Csputyiné neve. Ha jól emlékszem, őt kiáltotta ki a köröséri iskola tájékan boszorkánynak a szellemi sötétség. Az egész falu hosszú évekig kénytelen volt magán viselni a boszorkányság vádját. Emlékszem rá, pár év múlva jött egy csinos menyecske hozzánk gépirónak. Asóthatlomról való, első pillanatra Csputyiné nevére kaptam. Szerencsénkre, nem lázadott ellene, ha nem is nagy türelemmel, de elviselte. Akárik mondhatná, legalább ez a világ, címeinket-bélyegeinket nem magunk választjuk. Csengeléről is tudja, aki többször megfordult már benne, hogy jóval a nép lakja, dolgoz, szinte rogyásig dolgoz, egyre inkább eszes is, és előbbre törekszik, akikben elől élnek lakik. Az emberi természetet azonban nehéz hamar kicserélnünk egy jobb természetre, ne a falura akasztott címen háborogjanak tehát, inkább törekedjenek arra, hogy más hasonló — még sokkal kisebb kiadásban se — fordulhasson elő.

Amikor ott jártunk, gondolkodtunk rajta, hogyan lehetne megelőzni a bajokat. De megvalljuk őszintén, nem tudnánk rá orvosságot mondani. Túl ragyogtunk a tanyaiak ellen.

Horváth Dezső

Kétszer kettő: matt

Itt nem négy a kétszer kettő, nem is hat, mint rendszeres családban, hanem hét. Ha már ennyire bonyolult a dolog, akkor kezdjük nyugodtan a végén, mert úgy még bonyolultabb lesz.

Amikor bejött a szerkesztőségbe Bálint Balázs, élet-társával, és elmondta nagy panaszát, megkérdeztem mindkettőt:

— Ki áztatta be a kötelet annak idején, hogy egybeverje a házassúkat?

— Sajnos, senki.

— Tehát szabad akaratuk szerint házasodtak?

— Sajnos, igen.

— A mostani bajt is szabad akaratuk szerint keresték?

— Így is lehet mondani. Nem kerestük, csak lett. Időközben elfajzott a kapcsolatunk.

Tudom, hogyne tudnám, teljesen bolond ez a bevezetőbe előhozott befejezés, válasban világkordokat döntünk. A sajnós azonban arra vonatkozik, amit még talán a statisztikák se tüntettek föl: hány áldozata van egy válásnak? Ha nagyon tiszta az eset, akkor is van egy válásnak legalább két áldozata, kettőnek tehát négy, de ha összegubancolódna a dolgok, lehet hat is, illetve hét is, mint most is.

Házfelügyelő volt a feleség, és szoba-konyhaszolgálati lakásban laktak. Sikkesztott, elítélték, és be is zárták másfél évre. Ott maradt két apró gyerekével a férfi, mint jogcím nélküli lakó. A cég, amikor megtudta, hogy elsikkasztották a pénzt, fölmondott a feleségnek, és szorgalmazta, hogy új lakásba költözzenek. A szolgálati lakásra az új házfelügyelőnek lenne szüksége. Kérvényt adtak be, és meg is érkezett a lakáskiutaló, de a lakáshivatalt azonnal vissza is szívták, amikor megtudta, hogy ügyfelei elváltak. Miért is adna annak lakást, aki jogtalanul lakja a régit is?

Közvetlen főnökétől halottam, hogy rendes, becsületes, dolgoz és jóvaló ember a férj, tehát elhiszem, erkölcsi értékével se fért össze, hogy sikkasztó feleségével éljen együtt. Ahogy azonban beköltözött

a feleség Kalocsára, így mondja, azonnal segítség után kellett néznie. Neki dolgoznia kell, ki vigyáz addig a gyerekekre? Ki ébreszti, öltözteti őket, és ki viszi el a bölcsődébe vagy az óvodába? Megkért egy ismerős asszonyt, és el is vállalta őket. Ebből a segítő kapcsolatból lett később élettársi kapcsolat, hiszen Farkas Dezsőné is elvált, és ő is egyedül maradt két gyermekével. Így lett a kétszer kettőből — hat, és mind a hatan abban az egyszobás-konyhas lakásban laktak, ami az elítélt feleség hajdani munkahelyi járandósága volt. Hat embernek irtózatosan kicsi a kis lakás, de megérték valahogy.

Nincs az a sikkasztásos ítélet, ami le ne járna egyszer, kiszabadult másfél éves fogságából az asszony is. A szabad ég alatt nem laktak, rendőrségi segítséggel visszaköltözött tehát a ház-mesteri lakásba, amiben már tudjuk, fölmondás után eleve jogcím nélküli lakók lettek valamennyien. Így már a kétszer kettőből hét lett, megtehetővé összes járulékaival. Muszáj volt megkérdeznem:

— Hogyan férnek el egyáltalán?

— Nehezen. A volt feleségem ágya a szoba közepére került.

Ha a pokloknak angyalai volna, nem örödei, akkor is nehéz lenne elképzelni ilyen összekeveredtetlen békességet. Ha pontosan számolunk, minden emberre így is jut hat négyzetméter, hiszen a csöppnyi lakás mindössze 42 négyzetméteres, de gyakorlati ember azonnal tudja, összesen egy szoba lakható. A többi az élet más mozzanataira van.

Igazság szerint nagy baj nem lenne, mondják tovább, hiszen Farkas Dezsőék nemrég építettek egy házat, és válás után a bíróság meg is felelte, félkész állapotban is. Más az azonban, ha valakinek jogilag van egy megosztott fél lakása, és más, ha valóságban van. Mert — ezt is csak egyoldalú tájékozódás alapján mondom — a fél lakást teljesen leszerelte válás után a férj. A kazánt is elvitte belőle, így fűteni se lehet. Megoldásként kínálkozna az a lehetőség, hogy adják el az egészet, és fe-

lezkék meg az árát, de a volt másik férj állítólag hallani se akar róla. Farkas Dezsőné — csupán jogiész-szerű név — még halás lehet érte, hogy ebbe a jogcím nélküli lakásba befogadják két gyerekével. Szabályos pátthelyzet, mondja. Ráadásul, mivel neki — van ingatlan, törvény szerint most már élettársa se jogosult más lakásra.

Ebből a szabályos pátthelyzetből lett azonnal szabályos matt, amikor kiszabadult a börtönből Bálint Balázsé. Mondhatnánk, semmi baj nem lehet, matot csak az kaphat, aki leül sakkozni, de ott van ártatlan szemlélőként, sőt ártatlan áldozatként a kétszer két gyerek. Hiába rendeződött a helyzetük az élettársi kapcsolattal, talán véglegesén is, a váratlan matt megzavarta őket is. Tessék elképzelni azt a kettőt, amelyiknek az édesanyja jött haza, és azt a másik kettőt, aki idegen asszonyt lát benne. A leghidegebb ész se mondhatja, úgy kell nekik, maguk keresték a bajt maguknak, viseljük egészséggel, és ha szabad akaratuk szerint házasodtak először, ne akarjanak az állam rovására elválni. A négy gyereket nem észrevenni lehetetlen.

Hiába kicsik még, ezt a mattot nyomtalanul nem érhetik meg. A poklok bírósága is figyelembe venné az ő létüket.

H. D.

Hagyományok Tápén

Tudjuk-e mi, szegediek, hogy kik voltak a tutaj-eresztők, a káshántolók, vagy a népi gyógyítás mesterei — a tápai táltosok? A kik figyelemmel kísérték ifj. Le'e József tollából a Délmagyarországi rendszeresen megjelenő rövidek néprajzi írásokat, már ízelítőt kaphattak a tápai népelet hagyományából. Ennél persze többre vállalkozott az a részben a cikkekből táplálkozó — kötet, melyben ifj. Le'e József szülőfalujának hagyományvilágát örökíti meg — színesen, humorosan. A néprajzi miniatűröknek nevezett írásokon keresztül képet alkothatunk a falu társadalmáról a bíróról, a

béresekről, a tanítókról; bepillanthatunk a falusi hétköznapok egyhangúságát feleltető ünnepi eseményekbe: a gyermekáldás, a lakodalom, a búcsú, a „reg-rutaélet” szokásaiba. Hasonló keretszöveget kapjuk a Tápén fellelhető foglalkozásoknak és mesterségeknél.

A kutató nem a forrásanyag tanulmányoszerű feldolgozására, hanem annak könnyed, a népművelői ízeit is magába olvasztó interpretálására törekedett. Így minden egyes írásban át-tűnik az a szeretet és féltve őrzött gondosság, mellyel az emlékeket kezel.

A tápai öregek elmesélé-

se alapján lerögzített és szakirodalommal bővített hagyományok közül az „Emberek, esetek” című részben olvasható kedves történeteket átszövik saját gyermekkori élményei és emlékei is. Ettől válnak ezek különösen megehangyulatos írásokká, mintegy igazolva, hogy Tápé szokás-világának változásait, apró mozzanatait is alaposan ismerő néprajzos munkáját vehetjük kezünkbe.

A Tápé első írásos említésének 850. évfordulójára megjelenő gyűjteményt Ju-hász Antal szerkesztette, s a Móra Ferenc Múzeum gondozásában látott napvilágot.

N. M.

ITT-termékek valutáért

A Selectronik Kft. és a Dél-Tisza Menti Áfész a Szeged Nagyaruházban néhány napja nyitotta meg az ITT termékeket értékesítő standját. Ezen az elküldött részben csak konvertibilis valutáért értékesítik. Ezen cikkek általában a „forintos” részben is megtalálhatók, de árúk — ha a hivatalos átváltási árfolyamokat vesszük figyelembe — a magyar fizetőeszközért mintegy 30 százalékkal magasabb.

A valutás részleg a következő tavasszal költözik el végleges helyére. A nemrégiben bezárt baromfibiolt a Széchenyi téren alakítják át a számára.